

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Кафедра екології, збалансованого природокористування
та захисту довкілля

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, професор

 М.С. Самойлік

« 9 » грудня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЛОБАЛЬНІ ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ
ПОДОЛАННЯ

(міжфакультетська вибіркова навчальна дисципліна)

Полтава
2020/2021 н.р.

Робоча програма міжфакультетської вибіркової навчальної дисципліни «Глобальні екологічні виклики та шляхи їх подолання» для здобувачів вищої освіти Полтавської державної аграрної академії.

Мова викладання державна.

Розробник: Писаренко П.В., професор, д. с.-г. н., професор кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля протокол від «9» грудня 2019 року №11.

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість годин - 90		
Кількість кредитів – 3		
Місце в індивідуальному навчальному плані ЗВО – вибіркова		
Рік навчання (курс)		-
Семестр		-
Лекції (годин)	16	-
Практичні (семінарські) (годин)	14	-
Лабораторні (годин)	-	-
Самостійна робота (годин)	60	-
Вид підсумкового контролю	залік	-

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню: «Безпека життєдіяльності», «Біологія»

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни «Глобальні екологічні виклики та шляхи їх подолання»: навчити здобувачів вищої освіти розуміти глобальні екологічні проблеми в контексті сталого розвитку суспільства, уміти вирішувати практичні проблеми у сфері охорони навколишнього природного середовища та збалансованого природокористування.

Основні завдання навчальної дисципліни: формування екологічної свідомості здобувачів вищої освіти та відповідальності за екологічні наслідки для суспільства; опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення глобальних екологічних проблем; розуміння теоретичних та практичних основ збалансованого природокористування та екологоорієнтованого розвитку суспільства; опанування принципів екологічного менеджменту та аудиту.

Компетентності:

Загальні:

- Здатність до адаптації у новій ситуації.

- Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.
- Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.

Фахові:

- Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
- Здатність до використання основних принципів екологічного управління.

Програмні результати навчання:

1. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.
2. Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.
3. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення з урахуванням міжнародного і вітчизняного досвіду.
4. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години (3 кредити ЄКТС).

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи екології та збалансованого природокористування.

Тема 2. Глобальні екологічні проблеми в контексті сталого розвитку суспільства.

Тема 3. Міжнародний та вітчизняний досвід вирішення екологічних проблем.

Тема 4. Екологічна свідомість особистості, як основа екологоорієнтованого розвитку суспільства.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р.	
Тема 1. Теоретичні основи екології та збалансованого природокористування.	6	4	2	20
Тема 2. Глобальні екологічні проблеми в контексті сталого розвитку суспільства.	8	4	4	10

Тема 3. Міжнародний та вітчизняний досвід вирішення екологічних проблем.	8	4	4	10
Тема 4. Екологічна свідомість особистості, як основа екологоорієнтованого розвитку суспільства.	8	4	4	20
Усього годин	90	16	14	60
Іспит	27			

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Тема 1.</i> Теоретичні основи екології та збалансованого природокористування.		
1	Оцінка забруднення навколишнього природного середовища в системі природокористування.	2
<i>Тема 2.</i> Глобальні екологічні проблеми в контексті сталого розвитку суспільства.		
2	Розрахунок індикаторів сталого розвитку.	2
3	Оцінка екологічних ризиків.	2
<i>Тема 3.</i> Міжнародний та вітчизняний досвід вирішення екологічних проблем.		
4	Інноваційно-інвестиційний потенціал. Розрахунок потенціалу альтернативних матеріальних та енергетичних ресурсів	2
5	Визначення еколого-економічної ефективності природоохоронних проектів	2
<i>Тема 4.</i> Екологічна свідомість особистості, як основа екологоорієнтованого розвитку суспільства.		
6	Ноосфера та біосферна парадигма розвитку суспільства.	2
7	Екологічна політика. Програмно-цільовий підхід до забезпечення екологічної безпеки в контексті сталого розвитку держави.	2
	Разом	14

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
Тема 1. Теоретичні основи екології та збалансованого природокористування.		
1	Історія формування екології.	4
2	Методи оцінки природних ресурсів.	4
3	Методологія збалансованого природокористування.	4
4	Економічний збиток за забруднення довкілля, його види. Поняття залишкового збитку довкіллю.	6
Тема 2. Глобальні екологічні проблеми в контексті сталого розвитку суспільства.		
5	Римський клуб та ноосферна парадигма.	4
6	Концепція сталого розвитку суспільства.	4
7	Регіональні екологічні проблеми	4
8	Глобальні екологічні проблеми: наслідки для суспільства.	4
Тема 3. Міжнародний та вітчизняний досвід вирішення екологічних проблем.		
9	Замкнуті цикли поводження з вторинними ресурсами.	3
10	Альтернативні джерела сировини та енергії.	3
11	Вітчизняний та зарубіжний досвід забезпечення збалансованого природокористування.	3
12	Методи та засоби рекультивації та меліорації земель.	3
Тема 4. Екологічна свідомість особистості, як основа екологоорієнтованого розвитку суспільства.		
13	Вчення В.І. Вернадського. Поняття ноосфери.	3
14	Екологоорієнтований розвиток суспільства.	3

15	Концепція розвитку особистості з урахуванням екологічних імперативів.	4
16	Екологічна свідомість особистості.	2
17	Екологічна етика та виховання.	2
	Разом	60

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота з дисципліни «Глобальні екологічні виклики та шляхи їх подолання» навчальним планом не передбачена.

8. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання, форми поточного і підсумкового контролю

Одним із обов'язкових елементів навчального процесу є систематичний ритерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним рівня вище межі незадовільного навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу і вміння використовувати ці знання на практиці.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання для поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

- виконання вправ на практичних заняттях (1-7 балів);
- виконання завдань самостійної роботи (конспект), (1-3 балів);

Формуючи критерії оцінювання, варто враховувати очікувані результати навчання навчальної дисципліни.

Форма проведення підсумкового контролю згідно з робочим та навчальним планом - Залік.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Виконання завдань на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Високий	7	Здобувачем надана повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації)
Достатній	5-6	Здобувачем надана достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями

Задовільний	3-4	Здобувачем надана неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та незначні помилки)
Низький	1-2	Здобувачем надана коротка відповідь із суттєвими помилками (менше 30% потрібної інформації)

Виконання завдань самостійної роботи

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Високий	3	Здобувачем надана повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації)
Достатній	2	Здобувачем надана достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями
Задовільний	1	Здобувачем надана неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та незначні помилки)

9. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти		Разом по темі
	Виконання вправ на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	
Тема 1. Теоретичні основи екології та збалансованого природокористування.	7	12	
Тема 2. Глобальні екологічні проблеми в контексті сталого розвитку суспільства.	14	12	
Тема 3. Міжнародний та вітчизняний досвід вирішення екологічних проблем.	14	12	

Тема 4. Екологічна свідомість особистості, як основа екологоорієнтованого розвитку суспільства.	14	15	
<i>Разом</i>	49	51	100

10. Рекомендована література

Основна література

1. Білявський Г.О., Бутченко. Основи екології: теорія і практикум: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2004. – 368 с.
2. Білявський Г.О., Падун М., Костіков І.Ю. Основи екологічних знань. Навч. посібник. – К.: Либідь, 2001. – 368 с.
3. Бурдіян Б.Г. та ін. Навколишнє природне середовище та його охорона: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1993.
4. Білявський Г.О., Пазун М.М., Фурдуй Р.С. Основи загальної екології. – К.: „Либідь”, 2005. – 368 с.
5. Белявский Г.О., Варламов Г.Б., Гетьман В.В. и др. Оценка воздействия объектов энергетики на окружающую среду / Учебное пособие. – Харьков, 2002. – 359 с.
6. Боголюбов В.М., Прилипко В.А. Стратегія сталого розвитку / Навч. посібник. – Херсон: Олді-плюс, 2009. – 322 с.
7. Боголюбов В.М., Соломенко Л.І. Основи екології та збалансованого природокористування: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. - К.: ДІА, 2009. – 158 с.
8. Боголюбов В.М., Соломенко Л.І., Предместніков О.Г., Пилипенко Ю.В. Екологія з основами збалансованого природокористування: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – Херсон: Айлант, 2009. – 216 с.
9. Вернадський В.И. Биосфера. – М.: Мысль, 1967, 376 с.
10. Гирусов Э.В., Бобылев С.Н., Новоселов А.Л., Чепурных Н.В. Экология и экономика природопользования. - Москва: ЮНИТИ-ДИАНА, Единство, 2003. – 519 с.
11. Глухов В.В., Лисочкина Т.В., Некрасова Т.В. Основы экономической экологии. - Снт-Пб.: Специальная литература, 1996. – 370 с.
12. Дейлі Герман. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку /Переклад з англ.: Інститут сталого розвитку. – К.: Інтелсфера, 2002. – 312 с.
13. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: Навч. посіб. – 4-те вид., випр. і доп. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2006. – 319 с.
14. Запольський А.К., Салюк А.І. Основи екології: Підручник / За ред. К.М.Ситника. – К. Вища шк., 2003. – 358с.

15. Злобін Ю.А. Основи екології: Підручник. – К.: Лібра, 1998. – 248 с.
16. Злобін Ю.А., Кочубей Н.В. Загальна екологія: Навчальний посібник. – Суми: Університетська книга, 2003. – 416 с.
17. Кучерявий В.П. Екологія. – Львів: Світ, 2001. – 386 с.
18. Мельник Л.Г. Екологічна економіка. – Суми: “Університетська книга”, 2003. – 359 с.
19. Мельник Л.Г., Білявський Г.О., Боголюбов В.М. та ін. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Л.Г.Мельника та проф. М.К.Шапочки. – Суми: “Університетська книга”, 2005. – 759 с.
20. Потіш А.Ф., Медвідь В.Г., Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: Основи теорії і практикум, Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Львів: „Новий світ - 2000”, „Магнолія плюс”, 2003. – 296 с.
21. Реймерс Н.Ф. Природопользование. - М.: 1990, 638 с.
22. Реймерс Н.Ф. Экология (теории, законы, правила, принципы и гипотезы). - М.: Россия Молодая, 1994. – 367 с.
23. Сухарев С.М., Чундак С.Ю., Сухарева О.Ю. Основи екології та охорони довкілля. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.– 394 с.
24. Устойчивое развитие: теория, методология, практика: учебник / под ред. проф. Л.Г. Мельника. – Суми: Университетская книга, 2009. – 1216 с.
25. Сухарев С.М., Чундак С.Ю., Сухарева О.Ю. Основи екології та охорони довкілля. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 394 с.

Допоміжна література

1. Allaby M. Ecology. London-New York-Sidney-Toronto. 1975, 128 p.
2. Небел Б. Наука об окружающей среде (Как устроен мир)/Перевод з англ. Т. 1,2. – М.: Мир, 1993. Т.1. – 420 с. Т2. – 328 с.
3. Matthey W., Della Santa E, C.Wannenmacher. Manuel pratique d'Ecologie.- Edition Payot, Payot Lausanne, 1984.
4. Miller G.T. Living in the Environment. An introduction to Environmental Science. 5th ed., Wadsworth Publ. Belmont, 1998.
5. Агроэкология / В.А.Черников, Р.М. Алексахин, А.В. Голубев и др.; Под ред. В.А.Черникова, А.И. Чекереса. – М.: Колос, 2000. – 536 с.
6. Баб'як О.С., Біленчук П.Д., Чирва Ю.О. Екологічне право України: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2000.
7. Горелов А.А. Екологія. Учебное пособие для вузов. – М.: Юрайт, 2002. – 312 с.
8. Городній М.М. та ін. Агроєкологія. – К.: Вища школа, 1993. - 416 с.
9. Дерій С.І., Ілюха В.О. Екологія. – К.: Фітосоціоцентр, 1998.
10. Крисаченко В.С. Людина і біосфера: основи екологічної антропології / Підручник. – К.: Заповіт, 1998. – 688 с.
11. Кучерявий В.П. Урбоекологія. – Львів: Світ, 1999. – 360 с.

12. М'якушко В.К., Мельничук Д.О., Вольвач Ф.В. та ін. Сільськогосподарська екологія. – Київ: Урожай, 1992. – 264 с. – (сер. “Природа і ми”).
13. Милер Г.Т. Жизнь в окружающей среде. Ч.1-3: Пер. з англ. – М.: Прогресс-Пангея, 1994. – 256, 336, 400 с.
- Одум Ю. Экология, в 2-х т. - М.: Мир, 1986.

11. Інформаційні ресурси

1. http://pidruchniki.ws/18860112/geografiya/prirodokoristyvanna_-_gudz_vp